

บทที่ 3

ขันติโสรัจจะ หิริโอตตปปะ กรรม

ขันติโสรัจจะ

ความสำคัญของขันติโสรัจจะ

ขันติโสรัจจะเป็นธรรมที่ทำให้คนมีความอดทน สงบเสงี่ยม มีกิริยามารยาท มี
อัธยาศัยงดงาม ขันติโสรัจจะจึงเป็นธรรมที่ช่วยพัฒนามนุษย์ให้งดงาม

ความหมายของขันติโสรัจจะ

ขันติ คือ “ความอดทน ความอดได้ทนได้เพื่อบรรลุความดีงาม และความมุ่งหมาย
อันชอบธรรม”¹

โสรัจจะ คือ “ความสงบเสงี่ยม ความมีอัธยาศัยงาม ความรักความประณีตหมั่นจด
เรียบร้อยงดงาม”²

ประโยชน์ของขันติโสรัจจะ

ขันติโสรัจจะเป็นธรรมที่สัมพันธ์เกื้อกูลกัน และเป็นธรรมที่ช่วยพัฒนาชีวิตและสังคม
ชีวิตที่ดีงาม คือ ชีวิตที่ประกอบด้วยขันติและโสรัจจะ คือ มีความอดทนและความ
สงบเสงี่ยม คือ มีความอดทนต่อกิเลส ความทุกข์ยากลำบาก และสงบจากกิเลส คือ อัจฉา
ความทนงตน

¹ พระราชวรมุนี (ประยูรย์ ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์. 2518. หน้า 37.

² แหล่งเดิม.

กล่าวโดยสรุปคนที่มีขันติโสร็จจะ คือ คนที่ชนะกิเลสและสงบจากกิเลส

คนที่ชนะและสงบจากกิเลสจะเป็นคนที่ดีงาม

ขันติโสร็จจะจึงเป็นธรรมที่ทำให้คนดีงาม

อนึ่งชีวิตย่อมสัมพันธ์กับสังคม ชีวิตที่ดีงามย่อมมีส่วนสัมพันธ์และช่วยสร้างสวรรค์

สังคมที่ดีงามด้วย

ขันติโสร็จจะจึงเป็นธรรมที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อชีวิตและสังคม

ขันติโสร็จจะที่ปรากฏในวรรณกรรมหนังสือ

ขันติโสร็จจะที่ปรากฏในวรรณกรรมหนังสือ มีลักษณะเป็นธรรมที่ทำให้งาม (ธรรมที่ทำให้ผู้ปฏิบัติเป็นคนดีงาม) มีองค์ประกอบ 2 ประการ คือ ขันติกับโสร็จจะ ดังจะเห็นได้จากวรรณกรรมหนังสือ ดังนี้

บทหนังสือเรื่อง หยกสิงห์ปกาศิต ของฉิว ทิพย์วารี ตอนฤๅษี โภญชัญญะ สอนฤๅษีอัสชิกะ กล่าวถึง ขันติโสร็จจะว่าเป็นธรรมที่ทำให้งาม ดังนี้

ฤๅษีโภญชัญญะ.... ธรรมที่จะทำให้งามมี 2 อย่าง คือ ถ้าเราปฏิบัติได้ตามธรรมที่ว่าก็จะสวยงาม คือ ขันติกับโสร็จจะ ขันติ คือ ความอดทน ถ้าทุกคนอดทนเรื่องทั้งหมดนี้จะไม่เกิดขึ้น ขันติ คือ อดทนทุกอย่างที่ควรอดทน ท่านคงเข้าใจ โสร็จจะ คือ ความสงบเสงี่ยม เสงี่ยมตัว เสงี่ยมศักดิ์ คนเราถ้ารู้จักเสงี่ยมมันถึงงาม ถ้าไม่รู้เสงี่ยมมันก็ไม่งาม¹

บทเกี่ยวจ้อ ของเอียน สังขพันธ์ (นายเอียน สังขพันธ์) กล่าวถึง ขันติโสร็จจะว่าเป็นธรรมที่ทำให้งามสามสถาน คือ งามกาย งามวาจา งามใจ ดังนี้

ขันติโสร็จจะธรรมพร้าฝึกฝน	จะทำตนให้งามสามสถาน
หนึ่งงามกายไม่แสดงแห่งอาการ	ให้งุ่นง่านกิริยาออกท่าทาง
สองงามถ้อยวาจาครากล่าวขาน	ก็อ่อนหวานฟังได้ไม่หมองหมาง

¹ ฉิว ทิพย์วารี. บทหนังสือเรื่องหยกสิงห์ปกาศิต. 2536. หน้า 26.

อาจจับปิดเรื่องเคืองระคาย	แล้วเสริมสร้างความรักสามัคคี
สถานสามงามใจใฝ่สงบ	ใครปะพบสรรเสริญจำเวญศรี
ดูเสียมเจียมใจในท่าที่	คุณทั้งนี้ต้องขยันหมั่นอบรม
ธรรมอันนี้มีไว้ได้สามสถาน	มีหลักการปฏิบัติหัดเหมาะสม
ฝึกหัดกายวาจาอย่าโง่งม	เร่งขึ้นขมศึกษาสี่อาจารย์
แล้วฝึกจิตคิดหวังตั้งสติ	ตามลัทธิพระธรรมกรรมฐาน
ฝึกบ่อยบ่อยค่อยทำจนชำนาญ	ผลไพศาลส่งให้กายใจงาม ¹

เปรียบเทียบขันติโสรัจจะที่ปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตระกูลกับขันติโสรัจจะที่เป็น
พุทธธรรม

ขันติโสรัจจะที่ปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตระกูลดังกล่าวนี้ หากเปรียบเทียบกับขันติโสรัจจะ
ที่เป็นพุทธธรรมก็สรุปได้ว่า ขันติโสรัจจะที่ปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตระกูล มีลักษณะที่สอดคล้อง
กับขันติโสรัจจะที่เป็นพุทธธรรม คือ เป็นธรรมที่ทำให้งาม มีองค์ประกอบ 2 ประการ คือ ขันติ
(ความอดทน) โสรัจจะ (ความสงบเสงี่ยม)

หิริโอตตปปะ

ความสำคัญของหิริโอตตปปะ

หิริโอตตปปะ เป็นธรรมที่คุ้มครองโลก เป็นธรรมที่ช่วยให้โลกมีความเป็นระเบียบ
เรียบร้อย ไม่เดือดร้อนและสับสนวุ่นวาย หิริโอตตปปะจึงเป็นหลักธรรมพื้นฐานจิตใจที่สำคัญ
ยิ่งหลักหนึ่ง

¹ ศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดสงขลา วิทยาลัยครูสงขลา. รายงานการสัมมนาหนึ่งตระกูล 14 จังหวัดภาคใต้.
2520. หน้า 218.

ความหมายของหิริโอตตปปะ

หิริ คือ ความอายบาป ละอายใจต่อการทำความชั่ว

โอตตปปะ คือ ความกลัวบาป เกรงกลัวต่อความชั่ว

ประโยชน์ของหิริโอตตปปะ

หิริโอตตปปะ คือ ความอายบาป ความกลัวบาป เป็นธรรมที่มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อความสงบสุขของสังคม เพราะคนที่มีหิริโอตตปปะ มีความอายบาป ความกลัวบาป ย่อมไม่ทำบาป ไม่ทำความชั่ว ซึ่งเป็นที่มาของความเดือดร้อนของสังคม

อนึ่งการเกิดขึ้นขององค์กรธรรมจะมีลักษณะอิงอาศัยและส่งเสริมสนับสนุนกัน คนที่มีหิริโอตตปปะย่อมมีวินัยในตนเอง มีความซื่อสัตย์ในตนเอง ซึ่งส่งผลต่อความมีวินัยและความซื่อสัตย์ของสังคม และส่งผลถึงความสงบสุขของสังคม

หิริโอตตปปะจึงมีประโยชน์ทั้งต่อการพัฒนาชีวิตและสังคม

หิริโอตตปปะ ที่ปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตระกูล

หิริโอตตปปะที่ปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตระกูล มีลักษณะเป็นธรรมที่คุ้มครองโลกให้เป็นสุข ไม่แตกแยก มีองค์ประกอบ 2 ประการ คือ หิริ ความละอายต่อบาป ต่อกรรมชั่ว และโอตตปปะ ความเกรงกลัวต่อบาป ต่อกรรมชั่วสิ่งชั่ว ดังปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตระกูล ดังนี้

บทหนึ่งตระกูลสั้น ๆ : บทสี่แก้ว ของพ่อวงศ์ บุษรารัตน์ กล่าวถึง หิริโอตตปปะว่าเป็นธรรมที่ทำให้โลกเป็นสุข ดังนี้

ทุกคนมีหิริโอตตปปะ	ลดเลิกละกระทำบาปอันหยาบหยาม
เกิดละอายแก้ไขในสิ่งทรมาน	ประพฤติดตามหลักธรรมพระสัมมา
หวาดเกรงกลัวเว้นกระทำกรรมชั่ว	ไม่เกลือกกลัวมัวเมาเขลาตัดมหา
สุจริตพร้อมจิตใจกายวาจา	หยุดเช่นน้ำยื้อแย่งแข่งดีกัน

โลกประสบสันติสุขทุกหย่อมหญ้า สัมมาอาชีพทำเป็นลำสัน
 รูปจะชั่วตัวจะดำไม่สำคัญ แต่ใจนั้นคงามด้วยความคิด¹

บทหนึ่งตะลึงเรื่องหยกสิงห์ปกาศิต ของฉิว ทิพย์วารี ฤๅษีโกญธัญญะ สอนฤๅษี
 อลัชชิกะ ว่า หิริโอดตปปะ เป็นธรรมที่คุ้มครองโลก ดังนี้

ฤๅษีโกญธัญญะ.... ธรรมที่คุ้มครองโลก มี 2 อย่าง อลัชชิกะทำแล้วหรือยัง
 หนึ่ง คือ หิริ สอง คือ โอดตปปะ นี่เป็นคำของพระศาสดา หิริความละอาย ละอายต่อบาป
 สิ่งใดที่เป็นบาป เป็นกรรมชั่ว ไม่กล้ากระทำ มีความละอายแก่ใจตัวเอง โอดตปปะ คือ ความ
 เกรงกลัว เกรงกลัวต่อบาป ต่อสิ่งชั่ว กรรมชั่ว เกรงกลัวไม่อยากให้ตนต้องตกไปทำสิ่งชั่วร้าย
 เมื่อเรามีธรรมสองอย่างนี้ไว้ในใจตัวเราแล้ว โลกจะไม่แตกแยก หิริโอดตปปะจึงได้ชื่อว่า
 ธรรมคุ้มครองโลก²

เปรียบเทียบหิริโอดตปปะที่ปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตะลึงกับหิริโอดตปปะ ที่เป็น
 พุทธธรรม-

หิริโอดตปปะที่ปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตะลึงดังกล่าวนี้ หากเปรียบเทียบกับ
 หิริโอดตปปะที่เป็นพุทธธรรม ก็สรุปได้ว่า หิริโอดตปปะที่ปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตะลึงมี
 ลักษณะสอดคล้องกับหิริโอดตปปะที่เป็นพุทธธรรม คือ เป็นธรรมที่คุ้มครองโลกมีองค์ประกอบ
 2 ประการเช่นเดียวกัน คือ หิริ ความอายบาป และโอดตปปะ ความกลัวบาป

¹ เกษม ขนาบแก้ว. วิเคราะห์วรรณกรรมหนึ่งตะลึงของพวง บุษวารัตน์. 2532. หน้า 484.

² ฉิว ทิพย์วารี. บทหนึ่งตะลึงเรื่องหยกสิงห์ปกาศิต. 2536. หน้า 25.

กรรม

ความสำคัญของกรรม

กรรมเป็นกฎธรรมชาติเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ คือ กระบวนการกระทำและให้ผลของการกระทำ กรรมจึงเป็นหลักธรรมที่สำคัญยิ่งสำหรับมนุษย์ เพราะกรรมเป็นตัวปรุงแต่ง ควบคุม สร้างสรรค์ หรือทำลายมนุษย์และสังคม ความเป็นไปของมนุษย์และสังคมทั้งความสุขความเจริญและความทุกข์หายนะ ล้วนมาจากกรรมทั้งสิ้น

ความหมายของกรรม

กรรม แปลตามศัพท์ว่า “การกระทำ” แต่ตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา “กรรม” หมายถึง “การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนา” ดังปรากฏพุทธพจน์ว่า

“เจตนาหิ ภิกขเว กम्मํ วทามิ ภิกขุทั้งหลาย เจตนาอันเองเราเรียกว่ากรรม บุคคลจงใจแล้วจึงกระทำกรรม ด้วยกาย ด้วยวาจา ด้วยใจ”¹

หากเป็นการกระทำที่ไม่จงใจหรือไม่มีเจตนา ก็ไม่ถือว่าเป็นกรรม สรุปว่า กรรมตามหลักธรรมในพระพุทธศาสนา คือ “เจตจำนง หรือเจตนา ซึ่งเป็นทั้งที่มาและเป็นแกนของพฤติกรรมทุกอย่างของมนุษย์”²

ประโยชน์ของกรรม

เนื่องจากกรรมเป็นกฎธรรมชาติเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ หรือความเป็นเหตุเป็นผลในด้านพฤติกรรมของมนุษย์ หรือความเป็นเหตุเป็นผลในด้านการกระทำของมนุษย์ กรรมจึงมีประโยชน์อย่างยิ่งแก่มนุษย์ กรรมทำให้มนุษย์มีเหตุผล เชื่อมมั่นในเหตุผล เชื่อมมั่นในการกระทำและผลของการกระทำ กรรมชี้ให้เห็นว่าผลสำเร็จที่มนุษย์ต้องการ จุดหมายที่

¹ พระราชวรมณี (ประยูรค์ ปยุตโต). พุทธธรรมฉบับปรับปรุงและขยายความ. 2525. หน้า 157.

² พระธรรมปิฎก (ประยูรค์ ปยุตโต). จะพัฒนาคนกันได้อย่างไร. 2536. หน้า 3.

มนุษย์ปรารถนาจะเข้าถึง จะสำเร็จได้ด้วยลงมือทำ กรรมจึงสอนให้มนุษย์พึ่งตนเอง ทำเอง ด้วยความเพียรพยายาม กรรมทำให้มนุษย์มีความรับผิดชอบต่อการกระทำ และผลของการกระทำกรรมชี้ให้เห็นว่ามนุษย์มีสิทธิตามธรรมชาติ มีอิสระเสรีที่จะทำการต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงพัฒนาตนเองให้ประเสริฐสุดได้ทุกคน กรรมชี้ให้เห็นว่ามนุษย์แตกต่างกันเพราะการกระทำ มนุษย์จะเป็นคนเลว หรือประเสริฐก็เพราะการกระทำ กรรมชี้ให้เห็นว่า กรรมเก่าเป็นเพียง เหตุปัจจัยมนุษย์จะเป็นไปอย่างไรก็อยู่ที่กรรมปัจจุบัน กรรมเป็นสิ่งให้ความมั่นใจ ให้ความหวังทั้งปัจจุบันและอนาคตแก่มนุษย์

กรรมจึงมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนามนุษย์และสังคม กรรมทำให้มนุษย์สามารถเว้นจากทุจริตหรือไม่ทำความชั่วทั้งปวง สามารถประกอบสุจริตหรือทำแต่ความดี สามารถทำจิตของตนให้หมดจดจากกิเลส หรือทำจิตให้สะอาดบริสุทธิ์ กรรมทำให้มนุษย์สามารถบรรลุนิพพาน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดของการพัฒนามนุษย์และสังคมได้

กรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตระกูล

กรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตระกูล อาจจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะ คือ

1. กรรม คือ การกระทำและผลของการกระทำ ทำอย่างไรจะได้รับผลอย่างนั้น ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว จะเห็นได้จากบทหนึ่งตระกูลดังต่อไปนี้

บทหนึ่งตระกูลเรื่องคูรักคู่แค้น ของฉันทน์ อรมุต กล่าวถึง พระธิดาอุษาวดี กราบทูลพระราชบิดา ซึ่งสงสัยในผลของการทำดีว่า การกระทำมีผล การทำดีนั้นทำที่ไหน เมื่อไรก็ต้องได้ผลดีแน่นอน ว่า

การกระทำความดีถึงที่ไหน	ทำเมื่อไรก็ต้องดีมีกุศล
เกิดเป็นคนต้องรักผู้จักตน	จะมีผลสสวยงามเพราะความดี

ทั้งพ่อแม่เห็นพร้อมยอมจำนน
สาวสำคัญปัญญาอุษาวดี

ด้วยเหตุผลพระธิดามารศรี
จากบุรีมณีประดั่งหน้าเคิน¹

บทหนึ่งตะลึงเรื่องคงร้างนางโจร ของประทีน บัวทอง (หนังสือประทีน บัวทอง)
ลูกสาวเศรษฐีเขี้ยว ได้พูดกับพ่อเรื่องกรรมว่า คนประกอบกรรมเช่นไรย่อมได้รับผลเช่นนั้น
คนสร้างกรรมดีย่อมได้รับผลดี สร้างกรรมชั่วจะได้รับผลชั่วว่า

กรรมหนึ่งกรรมใดที่เราทำไปแล้วก็ย่อมตอบสนอง คือ เเงตามตัว เรา
สร้างกรรมดีย่อมได้รับผลดี สร้างกรรมชั่ว จะได้ผลชั่ว²

บทหนึ่งตะลึงเรื่องบุญนำกรรมพา ของพ่วง บุชรวารัตน์ ตอนหนึ่งบรรยาย
เรื่องกรรมว่า คนทำกรรมอย่างไรย่อมได้รับผลอย่างนั้นว่า

บุญหนุนนำกรรมหนุนพาชาวมนุษย์	ไม่สิ้นสุดเวียนวายในสงสาร
ก่อกรรมชั่วตัวเป็นทุกข์ทุกยุคทุกกาล	ดีบันดาลถ้าหมั่นทำแต่กรรมดี
คู่ตัวอย่างยอดชายนายเริงฤทธิ์	มาหลงผิดติดสุราเสียวราศี
พิษสุราเรื่องรังพังกาย	ขณะนี้ไว้สติวิปริตไป
เป็นโรคประสาทหลอนนอนไม่หลับ	นอนกระสับกระส่ายน้ำลายไหล
พอเห็นคนเห็นนกตื่นตกใจ	ใครต่อใครเข้ามาจะฆ่าฟัน ³

และอีกตอนหนึ่งจากบทหนึ่งตะลึงเรื่องเดียวกันนี้ ตามผลได้กล่าวเตือนขยายผัน
ซึ่งสงสัยในผลของกรรมว่าผลของกรรมไม่เปลี่ยนแปลง คนทำดีต้องได้ดี คนทำชั่วต้องได้ชั่ว
ดังนี้

¹ ฉิ้น อรมต. บทหนึ่งตะลึงเรื่องคู่รักคู่กัน. 2532. หน้า 53.

² ชวน เพชรแก้ว. วรรณกรรมหนึ่งตะลึง. 2529. หน้า 126.

³ พ่วง บุชรวารัตน์. บทหนึ่งตะลึงเรื่องบุญนำกรรมพา. 2530. หน้า 50.

- ตามผล ... ยายข้าเตรียมยาไว้ให้แล้ว กินยาเสียก่อน
- ยายผัน ... ตาเหอมันปวดมันเมื่อยไปทั้งตัว หนาว ๆ ร้อน ๆ โอย น่ากลัวว่าข้า
จะไม่รอด
- ตามผล ... ไม่ถึงตายหรอก คงเป็นเพราะเมื่อก่อนเสียใจมาก ลองข้าวต้มร้อน ๆ
สักถ้วย อ้ายจอมมันต้มไว้ให้แล้ว
- ยายผัน ... กินไม่ลงคาเหอ แล้วนี่อ้ายจอมมันไปไหน
- ตามผล ... มันเข้าไปในเมือง ชื่อพันธุ้ผักมาปลูก
- ยายผัน ... ปลูกให้คนชั่วมันทำลาย ปลูกทำไม คนทำดีก็ไม่ได้ดี คนทำชั่ว
ก็ไม่ได้ชั่ว
- ตามผล ... คนทำดีต้องได้ดี คนทำชั่วต้องได้ชั่วแน่ ๆ
- ยายผัน ... อ้ายเริงฤทธิ์ลูกกำนันจันทร์ มันยังอยู่อย่างสบาย มันชั่วแสนชั่ว
ไม่เห็นใครทำอะไรมันได้เลย
- ตามผล ... ที่มันรอดอยู่ได้ เพราะคุณความดีของกำนันจันทร์ คนรักกำนัน
ไปทั่วตำบลบ้านไร่ ความจริงอ้ายเริงฤทธิ์ตายโหงไปนานแล้ว
ยายคอยคูก็แล้วกัน¹

2. กรรม คือ ผลร้าย เคารห์กรรม ความทุกข์โศก ความยากลำบาก
ความวิบัติ พัลลพราก ภัยอันตรายที่ได้รับในปัจจุบัน จะเห็นได้จากวรรณกรรมหนังสือ
ดังต่อไปนี้

บทหนังสือเรื่องรักในเรือนทาส ของพ่วง บุษวรรดิน์ กล่าวถึง ทินกร
ลูกชายตาหับ ยายมา ต้องตกเป็นทาสขุนเพชรราช เพื่อใช้หนี้แทนพ่อแม่ ต้องเหนื่อยยาก
ทำงานชดใช้ขุนเพชรราชถึง 10 ปี ยายมาคร่ำครวญว่า ตาหับกับตนสร้างกรรมให้ลูก ดังนี้

¹ พ่วง บุษวรรดิน์. บทหนังสือเรื่องบุญนำกรรมพา. 2530. หน้า 27 - 28.

- ตาทับ ... ยายมา อย่าโศกเศร้าเสียใจ คนโง่ตกเป็นเหยื่อของคนฉลาด
คนจนตกเป็นทาสของนายทุน วิวาห์วัยไร้นางของมาหลังตัว
หากยังมีชีวิตอยู่ก็หาใหม่เอาได้
- ยายมา ... คาเหอ เราสร้างหนี้สร้างกรรมไว้ให้ลูก อ้ายกินกรรมมันได้เรียน
แค่ ป.4 มันจะทำอะไรได้ แต่น้ำใจมันประเสริฐ มันอาสาไป
รับใช้ขุนเพชรราชแทนดอกเปี้ย ตกลงกันว่ามันทำงานให้
เขา 10 ปี ขุนเพชรราชลดให้ทั้งต้นทั้งดอก
- ตาทับ ... ตอนแม่มาป่วยเป็นอัมพาต ข้ายืมมันมารักษายายเพียง
ห้าร้อยบาท หลวงนิติศาลทนายความของมันเป็นผู้เขียน
สัญญา มันเติมเลขศูนย์เข้าข้างหลังเป็นห้าพันบาท มัน
โกงเราแท้ ๆ
- ยายมา ... คนร่ำรวยส่วนมากเป็นแบบนี้กันแทบทุกคน
- ตาทับ ... ข้างเขาเถอะ โครโกงได้ก็โกงไป แต่เราอย่าไปโกงตามเขา
กฎแห่งกรรมมีจริง ๆ เห็นตัวอย่างมามากต่อมาก¹

บทหนึ่งตะลุงเรื่องครุบ้านนอก ของฉิ้น อรมุต กล่าวถึง เกษริน ซึ่งต้องจาก
วีรพงศ์คู่รัก เนื่องจากพระเจ้าจักรราชเห็นว่า นางรูปสวยจึงน่านางเข้าวัง และแต่งตั้งให้เป็น
สนม เกษรินไม่ยินยอมเพราะต้องพลัดพรากจากคนรัก นางคร่ำครวญว่าเคราะห์กรรม
ครั้งนี้เป็นเวรกรรม ดังนี้

ฝ่ายเกษรินกลุ่มใจอยู่ในห้อง	น้ำเนตรนองแนวหน้ามารศรี
ตั้งแต่ได้พระราชมาเป็นสามี	ทุกข์ทวิเทียบเท่าคุณธ
ยังมุ่งหมายชายซู้คู่สวาท	รักอำนาจเหนือในน้ำใจหล่อน

¹ พวง บุษราวัฒน์. บทหนึ่งตะลุงเรื่องรักในเรือนทาส. 2530. หน้า 26.

วีรพงศ์คงค่านองแน่นอน ว่าแสงอนชั่วช้าไม่น่าเป็น
 เหมือนนางพิมขิมลงทั้งสองข้าง ที่หมองหมางน้ำใจใครไม่เห็น
 อสุชลหล่อผลอยหยาดย้อนเย็น ถือว่าเป็นเวรกรรมนางรำพัน¹

บทหนึ่งตะลุมเรื่องเทวกาสิ ของฉิน อรมุต กล่าวถึง พระนางอุษาเทวี
 เสด็จหนีออกจากวัง พระนางรำพันว่า ความวิบัติพลัดพรากครั้งนี้เป็นกรรม ดังนี้

(กลอนลอคโหม่ง)

เหลียวแลหลังวังหลวง ไฉยังห่วงอยู่ไม่หาย พาห่างชายห่างห้อง พระนางต้องห่างเหิน
 ไม่สั่งรักแต่สักคำ มันเป็นกรรมเหลือเกิน ไซ้หมางเมินทูนหัว ที่พาตัวหนีมา
 เหมือนหญิงชั่วทั้งชาย พระองค์ไร้ความผิด แต่เมียไม่ติดตามชู้ พระองค์รู้เกิดหนา
 เคนอ้อมท่องอ้อมไส้ ได้สาเสดเวทนา ไม่รู้ว่าจะไปไหน ใจรู้สึกนึกกลัว
 แม้มิ่ตายได้พบ เมียคงหลบคินหลัง ตามน้องสั่งจะไม่สูญ จริงนะพ่อทูนหัว
 ผากท่องกับใคร ใจของน้องหมองมัว โอ้ว่าตัวเดียวตาย เดินมาตามสายคง²

บทหนึ่งตะลุมเรื่องสัจจะกับความรัก ของฉิน อรมุต กล่าวถึง พระนางสุควาดี
 กับพระธิดาสร้อยคารา และพระโอรสทิพย์ภากร ต้องหนีพวกขบถออกจากเมือง ไปพบยักษ์
 วิรุณจักร ทั้งสามพระองค์วิ่งหนียักษ์ พระธิดาสร้อยคาราต้องพลัดพรากพระชนนี หลงป่า
 อยู่องค์เดียว พระนางคร่ำครวญว่า ความวิบัติพลัดพรากครั้งนี้เป็นกรรม ดังนี้

สร้อยคาราเดินหลงอยู่ดงเปลี่ยว เพียงโดดเดี่ยวดินด้าวเศร้าทรวงหมอง
 อสุชลหล่นคลั่งหลังไหลนอง แม่ก้นน้องไม่รู้ติดไปทิศใด

¹ ฉิน อรมุต. บทหนึ่งตะลุมเรื่องครุบ้านนอก. 2532. หน้า 33.

² ฉิน อรมุต. บทหนึ่งตะลุมเรื่องเทวกาสิ. 2532. หน้า 22.

ยิ่งเปล่าเปลี่ยวเหลียวแลเห็นแต่ป่า	สร่อนคาราใจฉลาดให้หวาดไหว
ไอกรรมเอยเคยสร้างแต่ปางใด	เทพไททิพย์โสดจงโปรดปราน
ช่วยคุ้มกันรักษาข้าน้อยด้วย	อย่าให้ม้วยเสียกลางดงโปรดสงสาร
ระบบอบนุกบ้นยามกันดาร	ไหนกลัวมารใจทรมานจะตามมา
ไหนเป็นบ่วงห่วงน้องซ้องใจแม่	ลูกได้แต่ทุกข์ใจอาลัยหา
ไหนจะกลัวสัตว์ร้ายในสายป่า	กับบรรดาผีสงไม่วางใจ
จะเหลียวดูสุริยนสนรยา	สร้อยคารายังไม่มีที่อาศัย
รวมกำลังเรียวแรงขึ้นแข็งใจ	ทรมานวัยเดินดงมาองค์เดียว

(กลอนคำคอน)

เดินดงเดียวตาย เหลียวซ้ายแลขวา	สุชณา ยิ่งคลอคลั่งหลังไหล
เวรเอยเคยทำ ผลกรรมปางใด	ไม่มีใคร จะมาช่วยด้วยเลย
หนีภัยคนพาล จากบ้านเมืองแล้ว	ยังไม่แคล้ว กลับทุกข์แล้วทุกเลย
แยยับอับปาง แยกทางกันเลย	ไอแม่เอย ลูกสงสารมารดา
ดีร้ายตายเป็น ไม่เห็นหน้าแม่	กรรมแท้แท้ ลูกได้แต่มองหา
บนเทพเจ้าดง บ่นองค์เจ้าป่า	โปรดเมตตา ช่วยคุ้มครองป้องกัน ¹

3. กรรม คือ ผลร้ายที่ได้รับในปัจจุบัน เพราะเคยทำกรรมร้ายในอดีตชาติ (กรรมเก่า) กรรมร้ายนั้นจึงกลับมาส่อง (กรรมสนองกรรม) และลิขิตให้บุคคลนั้นต้องประสบกับกรรมร้ายนั้น (กรรมลิขิต) กรรมในลักษณะนี้ปรากฏในวรรณกรรมหนังสือดังมากมาย เช่น

¹ ฉั้น อรมต. บทหนังสือเรื่องสังข์จะกับความรัก. 2532. หน้า 8.

บทหนึ่งตะลุมเรื่องสามผู้หญิงชิงรัก ของเจริญ เพชรทอง (หนึ่งเจริญ
เพชรทอง) บรรยายถึงกรรมที่ได้รับในปัจจุบันอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากกรรมเก่า ไว้ดังนี้

ขอยกสาวคราวเคราะห์เฉพาะน้อง	เดินร่ำร้องเข้ามาในป่าสูง
เป็นเวรเป็นกรรมนำชักจูง	พาร่างสูงอาลัยมาไกลแดน
เมื่อชาติก่อนหล่อนทำกรรมไว้มาก	มาชาตินี้วิบากน้องมากแสน
ชาติก่อนหล่อนเคยทำกรรมกรรมตอบแทน	กรรมเราแม้มีกรรมจำใส่ใจ
โบราณว่ามีกรรมตามมาแท้	จะคิดแก้สักทีก็มีไหว
ต้องทนให้มีกรรมอยู่รำไป	คือตั้งไปก็เห็นไม่เป็นการ ¹

บทหนึ่งตะลุมเรื่องอุณรุท ของพ่วง บุขรารัตน์ กล่าวถึง พระนางสุจิตรา
หลงกลเจ้ากรุงพาดิน ต้องจุดมาอุบัติในโลกมนุษย์ตามบัญชาของพระศิวะ พระนางจึงต้อง
จากสวรรค์และจากองค์อินทราเทพสามี นางคว่ำครวญว่า เหตุร้ายครั้งนี้เป็นเพราะกรรม
ดังนี้

กอดพระบาทอาลัยใจแทบขาด	ต้องนิราศจอมเจ้าท้าวโกสินทร์
สุขลดเนตรพุ่มพองนองหลังริน	คราวมาสิ้นเกณฑ์นางเทพธิดา
อนิจจาว่าไอ้ทูนกระหม่อม	พระคุณแสนถนอมน้องหนักหนา
แต่เริ่มรักเลี้ยงข้าพระบาทมา	ไม่ต่อว่าให้หม่นหมองเท้ายองโย
ยามวิบากหากวิบัติถึงเพียงนี้	จะเปื้อนหนึ่เปื้อนหน้าก็หาไม่
ไม่จำไกลแต่ผลกรรมต้องจำไกล	กอดบาทให้พิไรรำรำพันครวญ ²

¹ ชวน เพชรแก้ว. วรรณกรรมหนึ่งตะลุม. 2529. หน้า 126

² พ่วง บุขรารัตน์. บทหนึ่งตะลุมเรื่องอุณรุท. 2530. หน้า 11.

และจากบทหนึ่งตะลุมเรื่องเดียวกันนี้ เมื่อเจ้ากรุงพาดแพฎฐิพระธำรง
วิเศษของพระอุณรุทจวนจะสิ้นชีพ ได้เรียกนางอุษามาสังลา เจ้ากรุงพาดก็บอกว่า เหตุที่
เกิดขึ้นและตนต้องตายก็เพราะกรรมเก่าว่า

เรียกลูกแก้วมาแล้วว่าพ่อนี้	ต้องเสียที่ชีพมารม้วยสังขาร
ครั้งนี้เป็นความผิดของบิดา	ได้ก่อกรรมทำมาแต่ปางบรรพ์
ขอฝากลูกไว้กับองค์พระทรงฤทธิ	แม้ทำผิดอย่าฆ่าให้อาสัญ
ร้องฝากไวยกาจบจาบัลย์	ขุนกุมภักดิ์ดับดินสิ้นพระชนม์ ¹

บทหนึ่งตะลุมเรื่องคมในฝักรักในฝัน ของกัน ทองหล่อ นางผกากรอง
คู่หมั้นของพระอโณทัยรำพึงกับตนเองต่อเหตุการณ์ที่พระอโณทัยไม่ยอมมาในวันอภิเสก
สมรสว่า เป็นผลของกรรมเก่า ดังนี้

ไอ้อกเอ่ยอกนางในครั้งนี้	เหมือนอัคคีเผาไหม้เสียให้ผิง
นอกพลิกปล้ำคว่าหงายเสียดาของค์	พระผู้ทรงโตกาที่ต้องชะตากรรม
ตั้งแต่แรกเนื้อเย็นได้เห็นพัคตร์	น้องนี้รักแรกติดต่อพองามขำ
น้องรู้แล้วว่าพีนีมีศีลธรรม	แต่ผลกรรมมันขัดขวางทำอย่างไร ²

บทหนึ่งตะลุมเรื่องกรรมลิขิต ของฉิ้น อรมุต ผู้แต่งบรรยายชีวิตของว่า เป็นไป
ตามกรรมลิขิต ในลักษณะของกรรมเก่าลิขิตว่าดังนี้

(บรรยาย)

คนโบราณกล่าวว่า เวลาทารกตกฟากมาจากท้องแม่ จะมีเทวดา คือ พรหมลงมาเขียน
ชะตาชีวิตของเด็กไว้ที่หน้าผาก เรียกว่า พรหมลิขิต เด็กคนนั้นจะชั่วจะดีจะสุขจะทุกข์ตลอดชีวิต
จะเป็นไปตามลิขิตแห่งพรหม อันนี้เป็นความเชื่อของพราหมณ์ แต่เราเป็นชาวพุทธ พระสอนให้

¹ พวง บุชราวัฒน์. บทหนึ่งตะลุมเรื่องอุณรุท. 2530. หน้า 55.

² พงศ์พันธุ์ ทินนิมิตร. ชีวิตและผลงานวรรณกรรมหนึ่งตะลุมของหนังกัน ทองหล่อ. 2534.

เราเชื่อกรรม ชีวิตของเราเป็นไปตามอำนาจแห่งกรรม จึงขอเปลี่ยนคำว่าพรหมลิขิตเป็นกรรมลิขิต
คืนนี้เราจะเสนอเรื่องกรรมลิขิต¹

ในบทตั้งเมือง (บทเริ่มเรื่อง) ของเรื่องกรรมลิขิตนี้ ผู้แต่งได้บรรยายว่า เจ้าชาย
พิษณุวงศ์โอรสพระเจ้าทินนุราชกับพระนางมณฑา เกิดหลงรักหญิงไพร่ เมื่อถูกบิดาขัดขวาง ขัด
พระทัยจึงไปกระโดดเหว ฆ่าตัวตาย พระเจ้าทินนุราช ปล่อยพระนางมณฑาหนีว่า เรื่องร้ายที่
เกิดขึ้นเป็นเพราะกรรมบันดาล ดังนี้

สมเด็จพระจอมจุลเจิมเฉลิมภพ	ดิลกมลเลิศศักดิ์อัศวรมา
อานภาพปราบเบ็องกระเคื่องปรา	กฎเคชาเป็นแกศนิเวศเวียง
ด้วยอำนาจพระมหาบารมี	พาลไพร่เซาชบสงบเสียง
โลกกระเคื่องเลื่องลั่นสนั่นเพียง	จะเอนเอียงองค์กลัวทั่วจักรวาล
เฉลิมวงศ์ทรงพระนามทินนุราช	แม่อำนาจขัติยามหาศาล
พลไพร่ได้ร่มโพธิสมภาร	สุขสำราญทั่วหน้าประชาชี
ราชินีมีนามมณฑาสวรรค์	ได้ช่วยกันบำรุงพระกรุงศรี
เหมือนพิมานเมืองฟ้ากรุงศิลาดี	แคว้นใดที่จะมาเทียบไม่เปรียบปาน
เสียดายพิษณุวงศ์องค์โอรส	เจ้าเปลื้องปลดขี่พลงนำสงสาร
เพราะหลงรักหญิงไพร่จึงวายปราณ	กรรมบันดาลให้เจ้าเป็นไปเช่นนั้น
เจ้าน้อยจิตบิดาว่าหวงห้าม	พยายามวิงวอนไม่ผ่อนผัน
เจ้าวิงแหวเหลวแหลกเพราะแตกคั่น	ประสบวินเคราะห์กรรมก็จำเป็น
อิหญิงไพร่กลายเป็นบ้าพาตัวหนี	จนเดี๋ยวนี้ไม่ไผ่หน้ามาให้เห็น
พระบิดามารดาน้ำตากระเด็น	ไม่ว่างเว้นคำเข้าเศร้าโศก

¹ ฉันท. อรมต. บทหนึ่งตะลุงเรื่องกรรมลิขิต. 2532. หน้า 2.

สงสารองค์นางพระยามณฑาสวรรค์ พระผิวพรรณแก้วหมองไม่ผ่องศรี
ในวันนั้นครั้นแจ้งแสงระวี พระสามีปราศรัยปลอบใจนาง¹

บทหนึ่งตะลุมเรื่องสามมงกุฏ ของฉันทน์ อรมุต นางมัตติกา หลงรักพระเทพ
สุรียา สามีพระนางเกษรา จึงร้ายเวทสะกดพระเทพสุรียาไว้ แล้วอุ้มพระนางเกษราไปทิ้งเหว
หวังจะให้ตาย แต่พระแม่ธรณีช่วยชีวิตไว้ พระแม่ธรณีอธิบายว่า เหตุร้ายที่เกิดขึ้นเพราะ
กรรมแต่ปางก่อน และบอกว่าใครทำกรรมใดไว้อย่างไร กรรมนั้นย่อมตอบสนองว่า ดังนี้

ภาคพื้นภพแม่เป็นผู้ภูมิบาล	แม่ธรณีมีฤทธิ์สถิตสถาน
อุ้มจากเหวเปลวปล่องช่องเขาขาด	ทรงโปรดปราบเกษราเอื้ออาวี
แม่ไม่บอกตัวศัตรูถึงรู้ดี	ช่วยชีวาตม์เกษรามารศรี
กรรมปางก่อนนอนหลับกลับวิบัติ	ใช้หน้าที่ของแม่แม่มีแต่เมตตา
เมื่อรอดแล้วถูกรักอย่างซักซ้า	ถูกกำจัดเพราะคู่มาตเขาปวารณา
ใครสร้างกรรมกรรมต้องสนองตอบ	จงตั้งหน้าคืนกลับเข้ากรงไกร
เป็นกรรมวงกงเกี่ยวใครเบียนใคร	ตามระบอบกรรมกงอย่าสงสัย
	กรรมจะได้เวียนกลับให้รับกรรม ²

บทหนึ่งตะลุมเรื่องมิดสั้น ของฉันทน์ อรมุต กล่าวถึง ฐวัชชัย หนุ่มเสพล
พ่อตาย เรียนไม่จบ มาขอร้องนางฉลวย ผู้เป็นมารดาให้ไปสู่ออกหนึ่งนิจ สาก่าพัว เสพล
ไว้อินาคตเช่นกัน นางรำพึงว่า เหตุร้ายครั้งนี้เกิดจากกรรมเก่าว่า

นางหักจิตคิดเห็นว่าเป็นกรรม	แม่เคยทำผิดพลาดแรกชาติไหน
บุรพกรรมทำสร้างไว้อย่างไร	ย่อมเป็นไปตามกรรมธรรมดา

¹ ฉันทน์ อรมุต. บทหนึ่งตะลุมเรื่องกรรมลิขิต. 2532. หน้า 2 - 3.

² ฉันทน์ อรมุต. บทหนึ่งตะลุมเรื่องสามมงกุฏ. 2532 หน้า 47.

นี่ถึงคำพระพุทธองค์แล้วปลงได้	เมื่อลูกร้ายแม่อีกถืออุเบกขา
ทั้งคิดเห็นเป็นวิบัติอนัตตา	จะถือว่าของใครก็ไม่มี
เพราะวิสัยในโลกโสโครกครบ	จะเป็นศพเมื่อขาดธาตุทั้งสี่
นางถอนตัวออกจากหลุมลุ่มโลกีย์	แล้วตั้งเศรษฐีแม่มายกายชรา ¹

บทหนึ่งตะลุมเรื่องครูบ้านนอก ของฉันทน์ อรมุต กล่าวถึง พงศพิศาลฆ่า
พรหมินทร์ บิดาเกษรินตาย เกษรินกอดศพบิดาคร่ำครวญ วีรพงศ์เข้ามาปลอบนางว่า
เรื่องร้ายทั้งหมดเป็นเรื่องของกรรมเก่าว่า

วีรพงศ์ตรงเข้าปลอบประโลมจิต	น้องจงคิดว่ากรรมสร้างแต่ปางหลัง
อ้ายพงศพิศาลยิ่งใหญ่อยู่ในวัง	ที่กำลังสืบประวัติจะจัดการ
เมื่อจับไม่มั่นคั้นไม่ตายปล่อยไว้อีก่อน	อย่าเคียดร้อนเลยเรื่ององค์พงศพิศาล
เทพเจ้าไม่เข้าด้วยคนพาล	ไม่เห็นนานดอกน้องมันต้องตาย ²

บทหนึ่งตะลุมเรื่องห้วงรักเหวท่าลาย ของฉันทน์ อรมุต กล่าวถึง นางเกษรา
ถูกจักรสุริยกานต์ บิดานำมาไว้ที่เกาะร้าง และเพื่อให้ลูกสาวมีเพื่อน จักรสุริยกานต์จึงไป
ลักเจ้าหญิงจุฬาภาณุจมาให้อยู่เป็นเพื่อน นางทั้งสองปรับทุกข์กันว่าเหตุร้ายที่เกิดขึ้นเป็น
เพราะกรรมเก่าว่า

แต่ตรองตรึกปรึกษากันทั้งสอง	เหมือนพี่น้องที่รักกันหนักหนา
ต้องรับกรรมจำเพาะเกาะมุกดา	เราสองราร่วมสร้างกรรมปานใด
จึงปรึกษาหาวิธีหนีจากเกาะ	ให้พ้นเคราะห์พ้นกรรมจะทำไฉน
คิดดูที่พี่จุฬาปัญญาไว	ทำอย่างไรจะจากเกาะพิเคราะห์ดู

¹ ฉันทน์ อรมุต. บทหนึ่งตะลุมเรื่องมิดสัน. 2532 หน้า 6.

² ฉันทน์ อรมุต. บทหนึ่งตะลุมเรื่องครูบ้านนอก. 2532 หน้า 33.

พระปิตุรงค์หลงผิดคิดว่าถูก
แล้วมีหน้าข้าพ้าพ้ามาอยู่

จึงปล่อยลูกไว้เกาะร้างอย่างนกหนู
ให้ต่อสู้กฎเกณฑ์ของเวรกรรม¹

บทหนึ่งตะลุมเรื่องเทวกาลี ของฉิน อรมุต กล่าวถึง พระนางปทุมวดีประสูติ
พระธิดาพญานาคเทวกาลีมาขอเอาชีวิตพระนางตามสัญญา พระนางขอม่อนผั้นขอให้พระธิดา
หย่านมเสียก่อน พญานาคเทวกาลียอม หายวับไป พระนางคร่ำครวญว่า เหตุร้ายที่พระนาง
ได้รับเป็นเพราะกรรมเก่าว่า

แล้วพญานาคร้ายก็หายวับ	จะค่อยกลับมาฆ่ามารศรี
นางกอดธิดาอารมณ์ไม่สมประดี	ทุกข์ทวิเทียบเท่าสุธาธาร
เจ้าเกิดมากำพ้าแม่เสียแน่นแล้ว	แม่ไม่แคล้วจะต้องยับดับสังขาร
แม่มีกรรมทำก่อไว้ต้องวายปราณ	เขาวมาลย์กอดลูกแล้วรำไร ²

เปรียบเทียบกรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตะลุมกับกรรมที่เป็นพุทธธรรม

กรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตะลุมดังกล่าวนี้ หากเปรียบเทียบกับกรรมที่เป็น
พุทธธรรมก็สรุปได้ว่า กรรมที่ปรากฏในวรรณกรรมหนึ่งตะลุม มีทั้งลักษณะที่สอดคล้อง
และคลาดเคลื่อนจากหลักกรรมที่เป็นพุทธธรรม ลักษณะกรรมที่สอดคล้องกับหลักกรรมที่
เป็นพุทธธรรม กรรมเป็นเรื่องของชีวิตนี้ชาตินี้ มนุษย์มีอิสระเสรีที่จะทำกรรม หรือแก้ไข
ปรับปรุงกรรมได้ กรรม คือ การกระทำ (ที่ประกอบด้วยเจตนา) และผลของการกระทำ คน
ประกอบกรรมเช่นไรก็ย่อมจะได้รับผลเช่นนั้น คนทำดีย่อมได้ดี คนทำชั่วย่อมได้ชั่ว ผล

¹ ฉิน อรมุต. บทหนึ่งตะลุมเรื่องห้วงรักเหวท่าลาย. 2532 หน้า 18.

² ฉิน อรมุต. บทหนึ่งตะลุมเรื่องเทวกาลี. 2532 หน้า 28.

ของกรรม (ความดี หรือความชั่ว) จะติดตามตัวผู้นั้นไปตลอด ส่วนกรรมที่มีลักษณะคลาดเคลื่อนแตกต่างจากหลักกรรมที่เป็นพุทธธรรม แต่สอดคล้องกับหลักกรรมในลัทธิกรรมเก่า¹ กรรมคือผลร้ายที่ได้รับในชาติปัจจุบันอันเป็นผลเนื่องมาจากกรรมในชาติก่อน (กรรมเก่า) กรรมจึงอยู่นอกเหนืออำนาจมนุษย์

¹ ลัทธิกรรมเก่า (บุพเพกตวาท) เป็นลัทธิของพวกนิครนถ์ มีสาระว่า สิ่งใดก็ตามที่ได้ประสบจะเป็นสุขก็ตาม ทุกข์ก็ตาม มิใช่สุขมิใช่ทุกข์ก็ตาม ล้วนเพราะกรรมที่ได้ทำไว้ในชาติปางก่อน